

ELŐSZÓ

PECSUK OTTÓ

A Vallástudományi Szemle 2018/4-es számában igyekszünk minden, a vallástudomány iránt érdeklődő olvasónknak valamilyen érdekességet és újdonságot kínálni. *Tanulmányok* rovatunk ezúttal három, meglehetősen eltérő jellegű és témájú írást vonultat fel. Nehéz, de talán nem is szükséges közöttük kapcsolatot találni. Voigt Vilmos írása (*Füst Milán: Advent*) eredetileg előadásként hangzott el a Károli Egyetem és a Magyar Vallástudományi Társaság közös szervezésében tartott *Vallási üldözés* elnevezésű konferencián, 2018. október 26-án. Füst Milán egy korai kisregényének vallástudományi és valláslélektani elemzését ismerhetjük meg ebben a rövid írásban. Voigt Vilmos rámutat arra a többszörös áttételességre, amellyel Füst Milán megközelítette a vallási üldözés témáját, korbán eltávolítva a saját korától, áthelyezve a 17. századi Angliába, ugyanakkor ma is aktuális beleérzéssel feltárva a félelem és az önkény időfeletti kapcsolatát. Rixer Ádám tanulmánya (*Vallási szélsőségek tipológiája Magyarországon*) elsősorban jogelméleti jellegű, de témájánál fogva joggal kérhet helyet egy vallástudományi lapban. A szerző azt vizsgálja, hogy a jog eszközeivel hogyan állapítható meg egy vallási csoportról vagy irányzatról, hogy annak eszméi és tevékenysége „szélsőségesnek” tekinthető-e, és ebből fakadóan mikor válik szankcionálhatóvá, sőt egyenesen szankcionálandóvá. A szerző a „vallási szélsőség” definíciós problémái mellett arról is értekezik, hogy a sokat bírált, és nemrégiben az európai bíróság döntése értelmében parlamenti változtatást is látott 2011-es egyházi törvény hogyan állít fel „értékválasztó” kategóriákat, amikor különbséget tesz korábban (1990 és 2011 között) egyöntetűen „egyházként” elfogadott vallási közösségek között. A harmadik tanulmányunk (*The Great Awakening and the American Revolution*) némileg formabontó módon egy angol nyelvű írás, Lányi Gábor tollából. A korábbi években a VTSZ négy magyar nyelvű száma mellett igyekeztünk egyet teljesen az angol nyelvű tanulmányoknak szentelni, de ez 2017-18-ban több okból sem valósulhatott meg. Ugyanakkor fontosnak tartjuk, hogy a színvonalas angol nyelvű vallástudományi munkák hazai szerzőktől napvilágot láthassanak, mintegy elismerve, hogy az angol mára a vallástudomány egyik, ha nem a legfontosabb közvetítő nyelvévé vált, de segítve is a magyarországi kutatókat abban, hogy eredményeikkel kiléphessenek a nemzetközi tudományos agórára.

A nagy nemzetközi tudományos szaklapokban teljesen bevett gyakorlat, hogy két-három különböző nyelven is megjelenhetnek írások, és ez nem gátja, hanem éppen eszköze a tudományos diskurzusnak. Lányi Gábor írása egyébként arra az izgalmas kérdésre keresi a választ, hogy vajon felállítható-e logikai kapcsolat az amerikai „nagy ébredés” George Whitefield és Jonathan Edwards által fémjelzett vallási mozgalma és az amerikai függetlenségi háború (vagy polgári forradalom) között. A szerző szerint a szakirodalom szélsőségesen eltérő válaszokat ad erre a kérdésre, és ennek a meglepő ténynek az okát igyekszik a cikkben feltárni.

Forrás rovatunk anyagából meg kell említenünk Ferenczi Roland forrásközlését: elsőként jelenik meg magyar nyelven a tamil vallásos irodalom egyik legfontosabb darabja, „Az Úr Murukan-hoz vezető út” című költemény. Murukan dél-indiai istenség, aki mind a mai napig fontos szerepet játszik a tamilok vallási életében és ettől nem függetlenül nemzeti identitásában. A nem szakértő olvasót (és valljuk be, többségünk ilyen) meghökkenti a költemény homéroszi eposzokra emlékeztető nyelvezete (az eredeti költemény időmértékes verselésű), szóválasztása és visszatérő, rögzültnek tűnő jelzői, szó szerkezetei. Nagyon idegen, és mégis, mintha valahol már olvastunk volna arról, ahogyan itt a szerelem és a háború, a tánc és a processzió kéz a kézben jár.

A *Disputa* és a *Tudományunk története* rovatainkból ez alkalommal Adamik Tamás professzor két írása kívánkozik említésre. Lactantius *De opificio Dei* című művében írja le az emberi fejet, mint ami Isten teremtő hatalmának és ötletességének a bizonyítéka. Adamik professzor úr a tőle megszokott olvasottsággal és kreativitással vezet végig bennünket azon a gazdag hagyományon, amelyet a görög és latin auctorok hoztak létre az emberi test funkcionalitása és esztétikai értéke tárgykörében, és biztos kézzel helyezi el ebben Lactantius rejtetten apologetikus munkáját. A másik Adamik-írás Pécseli Király Imre 17. századi protestáns prédikátor és teológus „Bevezetés a retorikába” című rövid írásában kutatja a klasszikus idézetek, motívumok és referenciák forrását, és általában arra kérdez rá, hogy mennyiben tartható fenn a közkeletű vélekedés: a reformátorok a Biblia iránti lángoló elkötelezettségükben egyszersmind szakítottak a patrisztikus irodalommal és szentírásertelmezési hagyománnyal is. Talán nem áruljuk el az irodalmi detektív-munkának is beillő írás titkát, ha megelőlegezzük a választ: a reformációban nincs szó szakításról a patrisztikus hagyománnyal, sőt, bizonyos értelemben ott is „profiltisztítást” hajtottak végre a reformátorok, igyekezve elválasztani egymástól a követendőnek és elutasítandónak érzett ógyházi szerzőket és írásokat.

Remélem, ez a kis ízelítő 2018/4-es lapszámunkból meghozta tisztelt Olvasóink kedvét az olvasáshoz és a vallástudományi írások sokszínű kavalkádjában való alámerítkezéshez.

TANULMÁNYOK
